

ПОЗИТИВНИЙ ЕФЕКТ ПОЄДНАННЯ НАУКОВОЇ Й НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ В ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ВУЗІ

© Ланченко Є.О., Ткачук В.А., 2011

У наукових колах і серед науково-педагогічних працівників ВНЗ час від часу обговорюються позитивні й негативні сторони поєднання наукової й навчальної діяльності. Були періоди в нашій історії, коли було тісне співробітництво, або суміщення, роботи науковців і викладачів вузів і навпаки, коли кожен спеціалізувався на одному виді діяльності – науковій чи навчально-методичній роботі. Прикладом цього явища можна зазначити наступне. Відома в Україні колишня (у радянську добу) сільськогосподарська академія в м. Києві була певні періоди суто закладом вищої освіти, працівники якої концентрували свою увагу більшою мірою на академічному навчанні студентів. А був період, коли ця академія знаходилася в складі галузевої академії наук – колишньої ВАСГНІЛ.

Не вдаючись у проведення порівняльної оцінки наукової й навчальної діяльності, їх суміщення в той чи інший період у сільськогосподарській академії того часу, потрібно зазначити, що в сучасних умовах функціонування значні успіхи мають ті навчальні заклади, які займаються науково-дослідними розробками й упроваджують їх на практиці, залучають до цього процесу кошти приватного бізнесу та державного сектора економіки тощо. Підтвердженням є прийняття постанови уряду про надання ряду провідним вузам України статусу дослідницького. Це має створити нову структуру вузів в Україні, а саме мають функціонувати дослідницькі вузи, де переважно навчають студентів магістратури, у звичайних вузах мають навчати студентів бакалаврату тощо.

У подальшому буде викладено інформацію про позитивний ефект науково-педагогічної діяльності персоналу одного із дослідницьких вузів України – Національного університету біоресурсів і природокористування України (надалі – університет).

Починаючи з 90-х років ХХ ст. і зважаючи на деструктивний розвиток сільських територій, науково-педагогічний персонал університету удосконалював навчальні програми підготовки студентів, вводилися нові дисципліни для вивчення. Із трансформацією аграрної економіки до ринкових умов господарювання представники суспільного сектора сільського господарства перестали опікуватися розвитком соціальної сфери села, переслідуючи лише одну економічну ціль – збільшення прибутку. Ключова роль у соціальному розвитку села поступово перейшла до персоналу органів місцевого самоврядування, зокрема голів сільських і селищних рад і їх виконавчих комітетів. Враховуючи цей факт кафедрою аграрної соціології та розвитку села (надалі – кафедра) університету запропоновано включення двох дисциплін: “Соціально-економічний розвиток сільських територій” і “Система самоврядування сільськими територіями” у навчальні програми підготовки студентів напряму підготовки “Економіка підприємства”, а також слухачів магістратури по спеціальності “Державна служба”. Пізніше було відкрито відповідні магістерські програми спеціалізованої підготовки магістрів дослідницького й виробничого спрямування.

Завдяки попередньо проведеній науково-дослідній роботі по ряду наукових тем університету по названих курсах було напрацьовано навчально-методичну базу для проведення лекцій і семінарсько-практичних занять, написання курсових і дипломних магістерських робіт, а також проходження виробничої й переддипломної практик. Починаючи з 2003 р. співробітники зазначеної кафедри провели ряд досліджень з проблематики системи самоуправління сільськими територіями, формування й функціонування системи соціально-трудових відносин у сільських громадах, упровадження постійно діючої системи мотивації праці персоналу органів влади на місцях, у сферу компетенції яких віднесено соціально-економічний і екологічний розвиток сільських територій. У

2009-2010 р. паралельно із проведенням наукової роботи було спрямовано зусилля кафедри на формування рукопису типових програм зазначених навчальних дисциплін. Одна з яких затверджена Мінагрополітики України, а друга знаходиться на методичній експертизі. Крім того, по дисципліні “Соціально-економічний розвиток сільських територій” написано рукопис підручника із однойменною назвою, який подано на експертизу до Міносвіти України для отримання відповідного грифу. Було опубліковано ряд навчально-методичних вказівок і посібників для вивчення тем дисциплін. Цю навчально-методичну роботу викладачі університету не змогли б здійснити, якщо не провели ряд науково-дослідних розробок і не формували річні наукові звіти по наукових темах університету.

Великим успіхом, а отже позитивним ефектом поєднання наукової й навчальної роботи в дослідницькому вузі, є відкриття постійно діючих курсів підвищення кваліфікації голів сільських і селищних рад у 2008 р. Напрацювавши й дослідивши ряд проблемних питань соціально-економічного розвитку сільських територій, ми дійшли до висновку, що фаховим рівнем і компетенцією в сучасних реаліях забезпечення нормальної життєдіяльності на селі ніхто не переймається. А саме від рівня освіченості керівного персоналу органів управління сільськими територіями, знань у останніх про тенденції функціонування сільських громад залежить формування потреб сільського населення в соціальних послугах і їх задоволення. Тому, маючи тісні зв'язки з рядом державних установ і громадських організацій, було сформовано курси підвищення кваліфікації голів сільських і селищних голів. Для донесення найновішої інформації до читання лекцій для цієї категорії слухачів запрошуються представники міністерств, відомств, служб, громадських організацій, які сприяють розвитку сільського господарства, суміжних галузей економіки, формування обізнаності в багатьох питаннях комунального облаштування в сільській місцевості, розвитку освіти й медицини, культури й спорту, дозвілля тощо.

Останні два десятиріччя розвитку незалежної України засвідчили, що у людей панує потреба в задоволенні власних інтересів, нехтуючи колективними, громадськими й державними. Рушилася вся система мотивації соціально-трудової активності як керівного складу управління сільськими територіями, так і членів самих сільських громад. Для того, щоб удосконалити механізм підтримки до активних дій управлінського корпусу сільських територій у необхідному напрямі співробітниками кафедри напрацьовано ряд рекомендацій. Зокрема остання – стосується формування мотиваційного механізму шляхом ув'язки результатів трудової діяльності з поліпшенням життєвого середовища сільських мешканців, їхнього добробуту, функціонування закладів соціальної інфраструктури тощо. Тобто, знаючи про те, що одним із принципів мотивації праці є принцип змагальності, то пропонується оцінювати всіх учасників забезпечення життєдіяльності на селі за рядом показників соціального, економічного й екологічного характеру, на які є відповідні важелі впливу в процесі трудової діяльності того чи іншого працівника державної установи чи органу місцевого самоврядування.

Методичні засади вищезазначеного положення базуються на тому, що вибирається широкий перелік показників розвитку сільських територій у співставленні до наявних ресурсів відповідного об'єкту оцінювання та за допомогою ранжування отримується рейтинг за місцями серед відповідної категорії працівників або установ тощо. За цими оцінками можна судити, як спрацювала та чи інша команда державних чиновників на поліпшення соціального, економічного й екологічного розвитку села. До цього можна також застосувати й ув'язати адекватну систему матеріального й нематеріального стимулювання. Але стосовно цього існує певна складність оперативності інформації про певні показники й формування відповідних висновків.

У котре довівши позитивний результат роботи в дослідницькому вузі й зважаючи на останній напрям науково-дослідних розробок, запропоновано науковцями університету введення навчального курсу щодо проблематики формування й підтримки механізму мотивації праці державних службовців для слухачів магістратури по спеціальності “Державна служба”. На базі наукових звітів сформовано навчально-методичну базу, яка включає робочу програму, методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни тощо. Отже, дослідницький потенціал університету вагомий і він ефективно використовується для підготовки висококваліфікованих кадрів для села.